

כוונת הברייתא לשלש הקופות שנתן לתוכן את השקלים, אלא כוונת הברייתא 'בראשונה' היא לתרומה הראשונה שהיתה בפרוס הפסח, ו'השנייה' היינו התרומה השנייה בפרוס העצרת, ו'השלישית' – בפרוס החג, והיה משתמש במעות שתרם בתרומה הראשונה עד התרומה השנייה בפרוס העצרת, ולאחר מכן, אף שנשארו מעות מהתרומה הראשונה לא היה משתמש בהן, וכן בתרומה השלישית (מהרש"א קידושין שם; חזו"א מנחות כה, יב).

ולדעת המפרשים שאת המעות שבאו ללשכה היה נותן תחילה בשלש קופות גדולות ומהן היה תורם שלש קופות קטנות [ראה ביאורנו לעיל (ע"א ד"ה תרם)], יש שפירשו שכוונת הברייתא היא לקופות הגדולות, שלא יתורם את כל שלש הקופות הקטנות מהקופה הגדולה הראשונה, אלא מהקופה הגדולה הראשונה תורם רק קופה אחת מהקטנות, ומהקופה הגדולה השנייה תורם קופה שניה מהקטנות, וכן הלאה (קרבן העדה; חזו"א שם, ראה שם שכתב, שלדעת הרמב"ם אין לפרש כפי שהובא לעיל, שהכוונה לשלש הפרקים שבהם תורמים את הלשכה, שהרי כתב [שקלים ב, ה] שמסתפק מן הקופות הקטנות עד שיכלו, ואף לאחר שתרם את הלשכה שנית [ראה שקל הקודש שם]).

שְׁלֹמוֹ שְׁלִשְׁתָּן חֲזֹר וְשֹׁקֵל – צריכים כל ישראל לשקול מחדש שקלים אחרים (ר"ש סיריליא; קרבן העדה). אבל המעות שנשארו בלשכה לאחר שתורמו את שלש הקופות הן חולין [בדומה לפירות טבל שהופרשה מהן תרומה, שהפירות הנותרים הם חולין], ואינן כשרות לקנות מהם קרבנות, שהגזברים נחשבים כבעלים ויש להם כח לזכות לכל ישראל את השקלים שבאו ללשכה, ונמצא שבשעת תרומת הלשכה השקלים הניתנים בקופות הם של כל ישראל, והקדושה שבשקלים שלא נתורמו בקופות מתחללת עליהם (ר"ש סיריליא, ראה ביאורנו לעיל ד"ה גמרא). ויש שגורסים 'חזרו ויתורם', ופירשו, שלא היו צריכים לשקול שקלים אחרים, אלא היה נותן בקופות מהמעות שהגיעו לבית המקדש לאחר שתורמו את התרומה האחרונה בחג הסוכות (תוס' קידושין נד, א ד"ה מועלין, ע"פ המהרש"א שם, ראה ביאורנו לעיל ד"ה אף. וראה עוד שקל הקודש בה"ב ב, ו ד"ה חזרתין).

רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר חֲזֹר לְשִׁירֵיִם וְכוּ' – שאין בית דין מחללים את הקדושה שבמעות שנשארו בלשכה לאחר שתורמו את הקופות, שזא יצטרכו למעות אלו לבסוף (ר"ש סיריליא), כשיכלו כל המעות שבקופות (קרבן העדה). ■ להלכה, לא הספיקו להם השקלים שבקופות, חוזרים ותורמים משיירי הלשכה [כדעת רבי מאיר] (רמב"ם שקלים ב, ו). ויש אומרים, שאין תורמים משיירי הלשכה אלא מהמעות שבאו בין סוכות לפסח [כדעת חכמים, וכפ' תוס'] (שקל הקודש שם, עא), ויש אומרים, שחוזרים ושוקלים מחדש [כדעת חכמים, וכפ' ר"ש סיריליא] (שם).

רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְבִיָּא לִידֵי תַחֲתֵי הַמַּתִּים – שכאשר הקב"ה יתן את רוח קדשו במתים, יקומו לתחיה על ידה (מהר"א פולדא). ויש שפירש, שכיון שהגיע האדם בדבקותו בהקב"ה ובהשכלתו למעלה מן הטבע האנושי, יכול להגיע למעלה גדולה כל כך עד שימסר בידו מפתח של תחיית המתים, שכמו שהקב"ה הוא מקור החיים הנותן חיים לכל חי, כך גם האדם הדבק בו בדבקות גמורה יכול למשוך ממנו את החיים עצמם (מסילת ישרים כו, וראה תקלין חזרתין).

גִּמְרָא. שְׂמָא לֹא פִטְר חֲבִירוֹ, ומשמע שענין תרומת הלשכה דומה לתרומת פירות, שכשם שפירות קודם הפרשה הם טבל, והתרומה מתקנת אותם, כך בתרומת הלשכה, המעות נחשבות כטבל, וההפרשה מתקנת אותם, וכשם שבתרומת פירות חלה קדושת תרומה על פירות התרומה ושאר הפירות חולין, כך גם בתרומת הלשכה, הקדושה חלה על מעות התרומה והמעות הנותרות יוצאות לחולין (ע"פ אור שמח שקלים ב, ט ו"ש סיריליא לעיל ב, א. וראה ביאורנו להלן ד"ה שלמו).

הַנֶּתֶת רוּחַ הָיָא לְהֵם שְׂלָא יְהֵא קָרְבָן מִתְקַרְב אֱלָא מִשְׁלָהֵן תְּחִלָּה – שמעלה היא להם שהקרבת קרב מממונם, ואין ממונם הולך לשיירי הלשכה (תקלין חזרתין). ואף שבלאו הכי הם מתכפרים בקרבן ככל שאר ישראל, מכל מקום, מי שהקרבת נלקח בשקליו נחשב 'בעל הקרבן' יותר משאר העם המתכפרים בו, ולכן יש להם נחת רוח בכך שהקרבת קרב משקליהם (מקדש דוד קדשים יט, י).

תָּנִי שְׂמַט אֶת הַקְּטַבְלִיאוֹת נַעֲשׂוּ מוֹלָן שִׁירֵיִם – אם בשעה שהכנים ללשכה את המעות של הגביה השנייה או השלישית, שמת בטעות את הכיסוי מעל המעות של שיירי התרומה, ונתערבו המעות החדשות עם שיירי התרומה, נעשו כל המעות שייריים ונפסלו מלקנות בהם קרבנות ציבור (ר"ש סיריליא; מהר"א פולדא). ויש שגרסו 'ונעשו', ופירשו שלאחר שתרם את התרומה השלישית, היה שומט בכוונה את הכיסוי מהמעות של שיירי התרומה הראשונה והשנייה, וכל המעות של שיירי התרומה היו מתערבות יחד [וכן מבואר בלשון ברייתא זו בתוספתא (ב, ד) 'שמת קטבליאות ונתערבו השייריים' (ובתקלין חזרתין נראה שגרס כן בגמ' כאן)] (רא"ש; תלמיד הרשב"ש. וראה חזו"א מנחות כה, יג שהתקשה בביאור לשון הברייתא כאן לדעת הרמב"ם, וראה מה שביאר בשקל הקודש בה"ב ב, ז ד"ה עד). ויש שפירש, שכל השקלים שהיו מגיעים מכאן ואילך היו נחשבים 'שייריים' (מלאכת שלמה ג, א).

תָּנִי שְׁלִישִׁית הָיָא הֵיתָה עֲשִׂירָה שְׁבֻכּוֹלָן שְׁהִי בָּהּ וְכוּ' וְדִרְכּוֹנוֹת שֶׁל יְהוֹב – שכיון שהשקלים שבתרומה זו היו באים ממדינות רחוקות, היו מצרפים אותם למטבעות זהב כדי להקל על משא הדרך [ראה גמ' לעיל (ה, א)], ולכן מטבעות הזהב שבתרומה זו היו רבים יותר מבשאר התרומות (ורבנו משולם; תקלין חזרתין). ולדעת המפרשים שכל המעות שבאו ללשכה היו ניתנות בקופות גדולות ומהן היה תורם, והמעות שבשלישית באו באותו זמן שבאו המעות שבראשונה ובשנייה [ראה ביאורנו לעיל (ע"א ד"ה תרם)], יש לדחוק שכוונת הברייתא היא שכשבאו לתרום את התרומה השלישית בפרוס החג, היו בלשכה הרבה מטבעות זהב, שבאו מהרחוקים ששקלו שקליהם מאוחר יותר, ולכן נקראת 'עשירה שבכול', אף שלא תרמו ממטבעות אלו [שכל השקלים שלא ניתנו בתחילת השנה בקופות הגדולות נחשבו שיירי לשכה (ראה רמב"ם שקלים ב, ד)] (שקל הקודש בה"ב שם ד"ה עד. וראה חזו"א מנחות כה, יג, שהניח בצ"ע).

אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ בְּרָאשׁוֹנָה נוֹטֵל מִן הַשְּׁנִיָּה וְכוּ' – שהיה נוטל מעות לצורך הקרבנות מהקופה שנתרמה ראשונה, ולא היה משתמש בכל המעות שבה, אלא בעוד שיש בה מעות היה נוטל מהקופה שנתרמה שנייה, ובעוד שיש מעות בשנייה היה נוטל מהקופה שנתרמה שלישית, שמצוה ליטול מעות מכל שלשת הקופות (תקלין חזרתין; מהרש"ל קידושין נד, א). ויש שפירשו, שאין